

Politidirektoratet

Deres referanse:
21/50679 - 2

Vår referanse:
21/50679-15

Sted, dato:
Bryn, 25.05.2021

Innspill til Straffelovrådets gjennomgang av straffelovens kapittel om seksuallovbrudd

Det vises til Straffelovrådets invitasjon til å komme med innspill til arbeidet med å gjennomgå straffelovens kapittel om seksuallovbrudd i brev av 23. april 2021, samt tilhørende oversendelsesbrev fra Politidirektoratet av 29. april 2021. Frist for oversendelse av innspill til Politidirektoratet er satt til 25. mai 2021.

Nedenfor følger Kripos innspill. Vi benytter også anledningen til komme med et innspill til endringer utenfor straffelovens kapittel om seksuallovbrudd. Det vises til Straffelovrådets mandat, der det fremkommer at rådet står fritt til å foreslå endringer også i andre kapitler i straffeloven eller i straffeprosessloven i den grad det er nødvendig for å få en god og sammenhengende regulering.

Lav strafferamme i straffeloven § 311

Straffeloven § 311 om fremstillinger av seksuelle overgrep mot barn, eller fremstillinger som seksualiserer barn, har en strafferamme på tre års fengsel. Det bør utredes om strafferammen er for lav til å gjenspeile alvorligheten av noen av de handlingene som i praksis rammes av bestemmelsen.

I flere rettskraftige dommer de senere år har retten brukt strafferammen i § 311 tilnærmet maksimalt, se for eksempel Eidsivating lagmannsretts dom LE-2017-122181, Bergen tingretts dom 17-089296 og Oslo tingretts dom 17-139038. I avgjørelsen fra Bergen tingrett ble det stilt spørsmål ved om strafferammen i § 311 er høy nok sett hen til "den teknologiske utviklingen, og de sterke allmennpreventive hensyn som har medført stadig strengere straffer".

Politiets databaseslag hos mistenkte gjerningspersoner avdekker i en del tilfeller svært store mengder materiale i form av bilder og film som seksualiserer barn. Et eksempel på dette finner vi blant annet i Ofoten tingretts dom 16-161367MED-OFOT. Dommen gjaldt et av de største beslagene av overgrepsmateriale som er foretatt i Norge. Beslaget omfattet samlet minst 11 millioner bilder, hvorav om lag 2,3 millioner var unike, og 56000 filmler med mer enn 5800 timer samlet spilletid. Domfelte hadde anskaffet

materialet over en svært lang tidsperiode, fra 2001 til 2014. Under etterforskningen ble det ikke funnet tegn til at domfelte hadde delt materialet med noen eller produsert materiale ved selv å begå fysiske overgrep mot barn. Det ble likevel lagt vekt på spredningsfaren ved å besitte et en så omfattende mengde bilder og filmer som seksualiserer barn.

Det varierer hvor aktive gjerningspersonene er på internett. I noen saker har de utelukkende lastet ned overgrepsmateriale, mens de i andre saker har hatt en mer aktiv rolle, med et stort kontaktnett blant likesinnede både i inn- og utland. Dette innebærer et betydelig spredningspotensial. I Sogn og Fjordane tingretts dom 17-055240MED-SOFT ble en mann dømt til fengsel i ett år og åtte måneder for gjennom en periode på ti år å ha mottatt, oppbevart og delt overgrepsmateriale med andre. Politiet beslagla flere millioner bilder som domfelte systematisk hadde sortert i mapper på PC-en sin. En stor andel av bildene var systematisert med utgangspunkt i kallenavnet til den som hadde delt bildene med ham på internett. Domfeltes begrunnelse for å systematisere materialet på denne måten var at det ville være enkelt for ham å finne frem dersom noen av kontaktpersonene hans ba ham om å dele filer med et nærmere bestemt innhold, for eksempel bilder av barn i en bestemt aldersgruppe. Domfelte hadde delt overgrepsmateriale med i alt 72 norske og utenlandske kontaktpersoner.

Det er også store variasjoner når det gjelder grovheten av det beslaglagte overgrepsmaterialet. I Oslo tingretts dom 17-139038MED-OTIR/01 fremkommer det at politiet hadde beslaglagt totalt 15 000 bilder og 2 500 filmer med en samlet lengde på 130 timer. Domfelte var ikke bare svært aktiv i et fildelingsnettverk, men skal ifølge dommen også ha delt oppskrifter og guider til hvordan man kan begå seksuelle overgrep mot barn fra spedbarnsalder og oppover. Beslaget inneholdt bilder og filmer av svært grove seksuelle overgrep mot barn fra spedbarnsalder og opp til 18 år, herunder overgrep som bar preg av tortur og som påførte barna store smerter.

De ovennevnte dommene illustrerer at saker som gjelder overtredelse av straffeloven § 311 kan være svært alvorlige, både når det gjelder omfang av overgrepsmateriale, varigheten av det straffbare forholdet, materialets grovhet, spredningsfaren og den faktiske spredningen som har funnet sted. Etter vårt syn er det på bakgrunn av dette grunn til å stille spørsmål ved om strafferammen på fengsel i tre år er tilstrekkelig for å fange opp straffverdigheten av de mest alvorlige sakene på dette området.

Til sammenligning er strafferammen for "grovt pornografibrott" i Sverige seks år. Ved bedømmelsen av om forholdet er grovt, skal det blant annet tas hensyn til om det gjelder en særlig stor mengde bilder og om barna på bildene er særlig unge, utsatt for vold eller utnyttet på en særlig hensynsløs måte. I Danmark er strafferammen for tilsvarende bestemmelse seks år dersom det foreligger særlig skjerpene omstendigheter, som at barnets liv er i fare, det er anvendt grov vold, eller dersom det er snakk om utbredelse av "pornografier eller film, andre pornografiske visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år" av mer systematisk eller organisert karakter.

Ingen avvergingsplikt for straffeloven § 311

Kripos har tidligere foreslått å utvide avvergingsplikten i straffeloven § 196 til å omfatte straffeloven § 311. Det vises til vårt hørings svar til NOU 2017: 12 *'Svikt og svik – Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt'* (vedlagt). Vi er fortsatt av den oppfatning at det bør utredes om avvergingsplikten skal utvides som foreslått. Dette kan bidra til å avdekke overgrep som er begått og dokumentert, men også til å forebygge fremtidige og fortsatte overgrep mot barn.

Saker om internettrelaterte overgrep mot barn blir som oftest avdekket ved at politiet mottar tips, eventuelt i forbindelse med politiets etterforskning og gjennomgang av databeslag i en straffesak. Kripos mottar jevnlig informasjon fra aktører som Europol og Interpol, samt utenlandske eller internasjonale organisasjoner som National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC) og National Child Exploitation Center (NCECC), om norske brukere som har lastet ned eller delt overgrepsmateriale. Slike saker blir imidlertid sjelden anmeldt av de fornærmede eller andre med kjennskap til det straffbare forholdet.

Avvergingsplikten er i dag begrenset til å gjelde de mest alvorlige seksuallovbruddene; straffeloven § 291 (voldtekt), § 295 (misbruk av overmaktsforhold og lignende), § 299 (voldtekt av barn under 14 år), § 303 (grov seksuell omgang mv. med barn mellom 14 og 16 år), § 312 (incest) og straffeloven § 314 (seksuell omgang mellom andre nærstående). Dette er i utgangspunktet godt begrunnet. For utenforstående kan det imidlertid være svært vanskelig å vite hva slags seksuelle overgrep som blir eller kan bli begått. Vurderingen av om avvergingsplikten er utløst, kan derfor sannsynligvis bli enklere for den enkelte å foreta dersom plikten blir utvidet til å omfatte straffeloven § 311. Dersom man ikke ønsker at plikten skal favne for bredt, er et alternativ å utrede om avvergingsplikten bør omfatte straffeloven § 311 i tilfeller der det straffbare materialet viser barn under 14 år, eller barn som fremstår å være under 14 år.

Manglende meldeplikt for tjenesteleverandører

Norske internettleverandører har etter dagens lovverk ingen plikt til melde fra til myndighetene dersom de oppdager at tjenestene deres blir brukt til straffbar oppbevaring eller distribusjon av seksualisert materiale av barn. Det bør etter vårt syn utrededes om norske tjenesteleverandører skal pålegges å bidra i arbeidet med å avdekke personer som befatter seg med overgrepsmateriale, for eksempel gjennom en lovbestemt varslingsplikt til politiet.

Tjenesteleverandører i en rekke land, blant annet i USA, har i dag plikt til å varsle myndighetene dersom de får kjennskap til at seksualisert materiale av barn som blir lagret eller distribuert via tjenestene deres. Flere utenlandske tjenesteleverandører har som følge av dette også tilpasset sine tjenester for å lettere identifisere brukere som har befattning med overgrepsmateriale. Treff blir i praksis rapportert inn til NCMEC, som vidererapporterer til landet hvor det antas at brukeren befant seg på tidspunktet for opplasting eller deling av overgrepsmateriale.

Rapporteringsplikten i andre land gjelder også norske brukere av disse tjenestene. Kripos mottok eksempelvis i overkant av 7000 tips fra NCMEC i 2020. Slike tips utgjør et svært viktig bidrag til politiets arbeid med å avdekke og straffeforfølge seksuelle overgrep mot barn. Flere personer i Norge har blitt domfelt for befatning med overgrepsmateriale på bakgrunn av lovbestemt varslingsplikt i andre land, og norsk politi har som følge av dette også avdekket fysiske overgrep mot barn. Dette er saker som trolig ikke ville blitt anmeldt eller oppdaget på selvstendig grunnlag av politiet i Norge. Noen av de norske internettbrukerne vil kunne bli oppdaget av tjenestetilbydere i USA og andre land med rapporteringsplikt, men informasjon om disse forbrytelsene og bevis på befatning med slikt materiale finnes utvilsomt også hos norske tjenesteleverandører.

Med hilsen

Kristin Ottesen Kvigne

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:

Oda Karterud

politiadvokat

Vedlegg:

Høringssvar – NOU 217:12

Kopi:

Det nasjonale statsadvokatembetet